

Asia: VN/23407/2023

Hallituksen esitys eduskunnalle aikuiskoulutustuen, ammattitutkintostipendin ja vuorotteluvapaan lakkauttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Sosiaali- ja terveysministeriölle

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon Kirkkohallitus ei kannata esitystä aikuiskoulutustuen lakkauttamisesta, koska opintotuki nykymuodossaan ei vastaa riittävästi työuran aikana toteutuvaan osaamisen kehittämiseen.

Hallituksen esityksen perusteluissa käytetty tutkimus- ja tilastomateriaali ei tuota riittäviä perusteluja aikuiskoulutustuen ja ammattitutkintostipendin lakkauttamiseen, sillä niissä ei oteta huomioon tutkintojen toteuttamismuotojen muutosta monipuolisemmiksi, joustavimmiksi ja digitalisaatiota hyödyntäviksi. Työuran aikainen opiskelu toteutuu yksilöllistettynä vuorottain työn ohessa ja opintovapaalla. Mikäli aikuiskoulutustuki poistuu, opintotuki ei tällaisenaan vastaa työuran aikaiseen osaamisen kehittämiseen. Osaamistarpeet edellyttävät usein sitä, että eri koulutusasteiden tutkinto- ja koulutustarjontaa yhdistellään yksilöllistetyiksi opintopoluiksi, jotka koostuvat eri laajuisista tutkintojen osista tai opintojaksoista.

Opintotuki ei myöskään mahdollista osaamisen kehittämistä osana työnantajan toteuttamaa osaamisen kehittämistä osana työtehtäviä tai osana henkilöstökoulutusta.

Kirkkohallitus esittää, että

- aikuiskoulutustukea ja opintotukea tulisi kehittää tai yhdistää niin, että niiden yhteisvaikutuksia ja joustavia käyttömahdollisuuksia arvioidaan ja kehitetään samanaikaisesti.

- otettaisiin valmisteltaviksi hallituksen esityksen luvussa 5.1. esitettyjä vaihtoehtoja (alla) aikuiskoulutustuen lakkauttamiselle.
 - o Työhistoriavaatimuksen madaltaminen ja ohjelmallisten tukimallien kehittäminen niille, joilla on vain perusasteen koulutus. Tämä vaihtoehto tukisi esimerkiksi maahan muuttavien aikuisten ammatilliseen koulutukseen hakeutumista ja työllistymistä.
 - o Tuettavaan koulutukseen sisällytettäisiin tarveharkintaa. Tukea myönnettäisiin työuran aikaiseen koulutukseen esimerkiksi vain sellaisille koulutusaloille, joilla on pulaa koulutetusta työvoimasta. Aikuiskoulutustukea on viime vuosina käytetty eniten kasvatus-, terveys-, sosiaali- ja hyvinvointialojen tutkintoihin, joilla on tällä hetkellä työvoimapulaa. Mikäli aikuiskoulutustuki lakkaa, se heikentää näiden alojen työvoiman saatavuutta.

Aikuiskoulutustuen lakkauttamisen vaikutuksista

Aikuiskoulutustuen tuen lakkauttaminen siirtää vastuuta opintojen aikaisesta toimeentulosta opiskelijalle itselleen. Työssä käyvät aikuisopiskelijat eivät täytä kaikkia opintotuen kriteerejä, mikä voi vähentää halukkuutta omaehtoiseen osaamisen kehittämiseen työuran aikana joko uuden tutkinnon suorittamiseen tai osaamisen ajantasaistamiseen tai kehittämiseen. Opintotuen käyttöä voivat estää opiskelunaikaiset työtulorajat tai opiskelumuoto (esimerkiksi avoimet korkeakouluopinnot).

Esityksessä arvotetaan julkisen talouden näkökulmasta erityisesti sellaisia urasiirtymiä, joihin liittyy palkkatason nousu. Uraisiirtymiin liittyy muitakin merkityksiä ja motivaatiotekijöitä kuin palkka, esimerkiksi kokemus työn merkityksellisyydestä. Aikuiskoulutustuella toteutuvan jatkuvan oppimisen keskeisiä hyötyjä ovat myös työntekijöiden pitovoiman vahvistuminen sekä työhyvinvointi.

Aikuiskoulutustuen lakkauttaminen vaikuttaa työelämän tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen, koska aikuiskoulutustuen saajista pääosa on ollut naisia.

Aikuiskoulutustuella esitetyt korvaavat ratkaisut eivät ole yhdenvertaisia myöskään kaikille työnantajille. Esimerkiksi odotus työnantajan tuella tapahtuvasta työn uudelleen järjestelystä vaihtoehtona aikuiskoulutustuella ei ole realistinen kaikissa työnantajayksiköissä. Kasvatusta-, sosiaali- ja terveysalalla sekä monissa kirkon tehtävissä ei voi toimia ilman säädellyn tutkinnon suorittamista. Tällöin ehdotettu työnohessa työnantajan tuella tapahtuva opintovapaa ei sovi ratkaisuksi.

Mikäli aikuiskoulutustuen lakkauttaminen vähentää opintoihin hakeutumista, tällä on työvoiman saatavuutta heikentävä vaikutus aloille, joiden työvoimasta merkittävä osa on alan vaihtajia.

Pesonen Marja
Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkkohallitus